

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

**КОНОТОПЦЕВ Олег Сергійович –
*канд. наук з держ. упр., доцент***

Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава

Конституція України Ст.1

Форма державного ладу:

Україна є республікою.

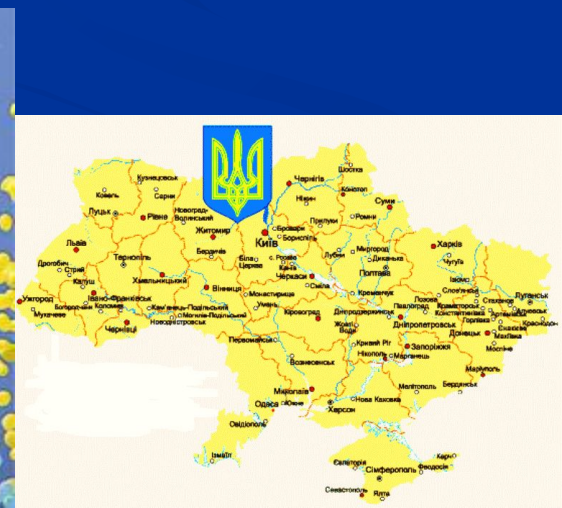
Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ.

Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Конституція України Ст.5

Форма державного устрою: Україна є унітарною державою

Конституція України Ст. 2

Президент України

www.president.gov.ua

Президент України є главою держави та виступає від її імені.

Президент України є гарантом:

- державного суверенітету,
- територіальної цілісності України,
- додержання Конституції України,
- прав і свобод людини і громадянина.

Конституція України Ст. 102

Верховна Рада України

www.rada.gov.ua

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України

Конституція України Ст. 75

Конституційний склад Верховної Ради України – 450 народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Конституція України Ст. 76

СИСТЕМА СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

court.gov.ua

Адміністративні
рівні

ЗАГАЛЬНІ
СУДИ

Верховний
суд
України

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ
СУДИ

Центр

Вищий спеціалізований суд
України з розгляду цивільних
і кримінальних справ

Вищий
господарський
суд України

Вищий
адміністративний
суд України

Округ

Апеляційний
господарський
суд

Апеляційний
адміністративний
суд

Регіон

Апеляційний
суд
регіону

Господарський
суд
регіону

Окружний
адміністративний
суд

Район

Місцевий суд

Районний
суд

Міськ
районний
суд

Міський
суд

Районний
у місті
суд

Система органів виконавчої влади України

www.kmi.gov.ua

**КАБІНЕТ
МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ**

ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

МІНІСТЕРСТВА

СЛУЖБИ

АГЕНТСТВА

ІНСПЕКЦІЇ

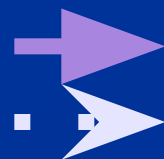
ЦОВВ зі спеціальним статусом

**24 ОБЛАСНІ, Київська
та Севастопольська
міські ДЕРЖАВНІ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

**Регіональні управління, відділення,
представництва, адміністрації та інші територіальні
підрозділи центральних органів виконавчої влади**

**504 РАЙОННІ ДЕРЖАВНІ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

Районні, міжрайонні, міські, міськрайонні та об'єднані відділи, представництва, групи та інші територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади

Підпорядкування
Координація

ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ, ЯКІ МАЮТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПІДРОЗДІЛИ

- Національна поліція України
- Міністерство оборони України
- Державна прикордонна служба
- Державна фіскальна служба
- Служба безпеки України
- Пенсійний фонд України
- Міністерство юстиції України (в складі тер. підрозділів Мінюсту – *Державна виконавча служба*)
- Державна казначейська служба
- Державна митна служба
- Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
- Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру
- Державна служба статистики
- Державна служба з надзвичайних ситуацій
- Державна міграційна служба
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації
- Державна служба з питань праці
- Державна фінансова інспекція
- Державна екологічна інспекція
- Державна пенітенціарна служба
- Фонд державного майна України
- Державна інспекція сільського господарства
- Державне агентство лісових ресурсів
- Антимонопольний комітет України
- Державна служба з лікарських засобів
- Державна інспекція ядерного регулювання
- Національне агентство з питань державної служби
- Міністерство закордонних справ
- Державна служба з контролю за наркотиками
- Державна служба з питань АР Крим та м. Севастополя

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Рішення Конституційного Суду України від 13 липня 2001 р.

(справа про адміністративно-територіальний устрій):

«Адміністративно-територіальна одиниця – це компактна частина єдиної території України, що є просторовою основою для організації і діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування»

Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР

(затверджене Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981р. №1654-Х):

Адміністративно-територіальними одиницями Української РСР є:

- область,
- район,
- місто,
- район у місті,
- селище міського типу,
- сільрада,
- село,
- селище.

Стаття 132 Конституції України:

Систему адміністративно-територіального устрою України складають:

- Автономна республіка Крим,
- області,
- райони,
- міста,
- райони в містах,
- селища,
- села.

<i>Адміністративні рівні</i>	<i>Адміністративно-територіальні одиниці</i>			
	<i>Основні</i>	<i>Автономної Республіки Крим</i>	<i>Міста Київ</i>	<i>Міста Севастополь</i>
Регіон	24 області	Автономна Республіка	Місто- герой	Місто-герой
Район	<ul style="list-style-type: none"> • 476 районів; • 174 міста обласного значення 	<ul style="list-style-type: none"> • 14 районів; • 11 міст республіканського значення 	10 районів у місті	4 райони у місті
Населений пункт	<ul style="list-style-type: none"> • 267 міст районного значення; • 94 райони у 22 містах; • 28 239 села, селища та СМТ 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 міст районного значення; • 3 райони в місті Сімферополь; • 1003 села, селища та СМТ 		м. Інкерман, смт Кача та 28 сіл

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Стаття 5 Конституції України

Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування

Стаття 7 Конституції України

В Україні гарантується і визнається місцеве самоврядування

Стаття 19 Конституції України

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ (продовження)

Стаття 38 Конституції України

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування

Стаття 142 Конституції України

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах ...

ПОНЯТТЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 140 Конституції України

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села ..., селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення ...

Стаття 2 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади ... самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

З ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Закон України від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР *“Про місцеве самоврядування в Україні”***
- Закон України від 7 червня 2001 р. №2493-III *“Про службу в органах місцевого самоврядування”***
- Закон України від 11 липня 2001 р. №2625-III *“Про органи самоорганізації населення”***
- Закон України від 11 липня 2002 р. №93-IV *“Про статус депутатів місцевих рад”***
- Закон України від 14 липня 2015 р. №595-VIII *«Про місцеві вибори»***

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Закон “Про місцеве самоврядування в Україні”

Ст.19: Статут територіальної громади села, селища, міста

1. З метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах цього Закону може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста.
2. Статут територіальної громади підлягає державній реєстрації в органах Міністерства юстиції України.
3. Підставою для відмови в державній реєстрації статуту територіальної громади може бути його невідповідність Конституції та законам України. Відмова в реєстрації статуту територіальної громади може бути оскаржена в судовому порядку.

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

(продовження)

Закон "Про місцеве самоврядування в Україні"

Ст.8. Загальні збори громадян

3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади.

Ст.9 Місцеві ініціативи

2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

4. Рішення ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (закінчення)

Закон "Про місцеве самоврядування в Україні"

Ст.10. Ради – представницькі органи місцевого самоврядування

4. Порядок формування та організація діяльності рад визначаються Конституцією України, цим та іншими законами, а також статутами територіальних громад

Ст.13. Громадські слухання

4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіально громади

Закон України від 2 жовтня 1996 р. №393/96-ВР "Про звернення громадян" (зі змінами від 2 липня 2015 р.)

Ст. 23-1. Електронні петиції

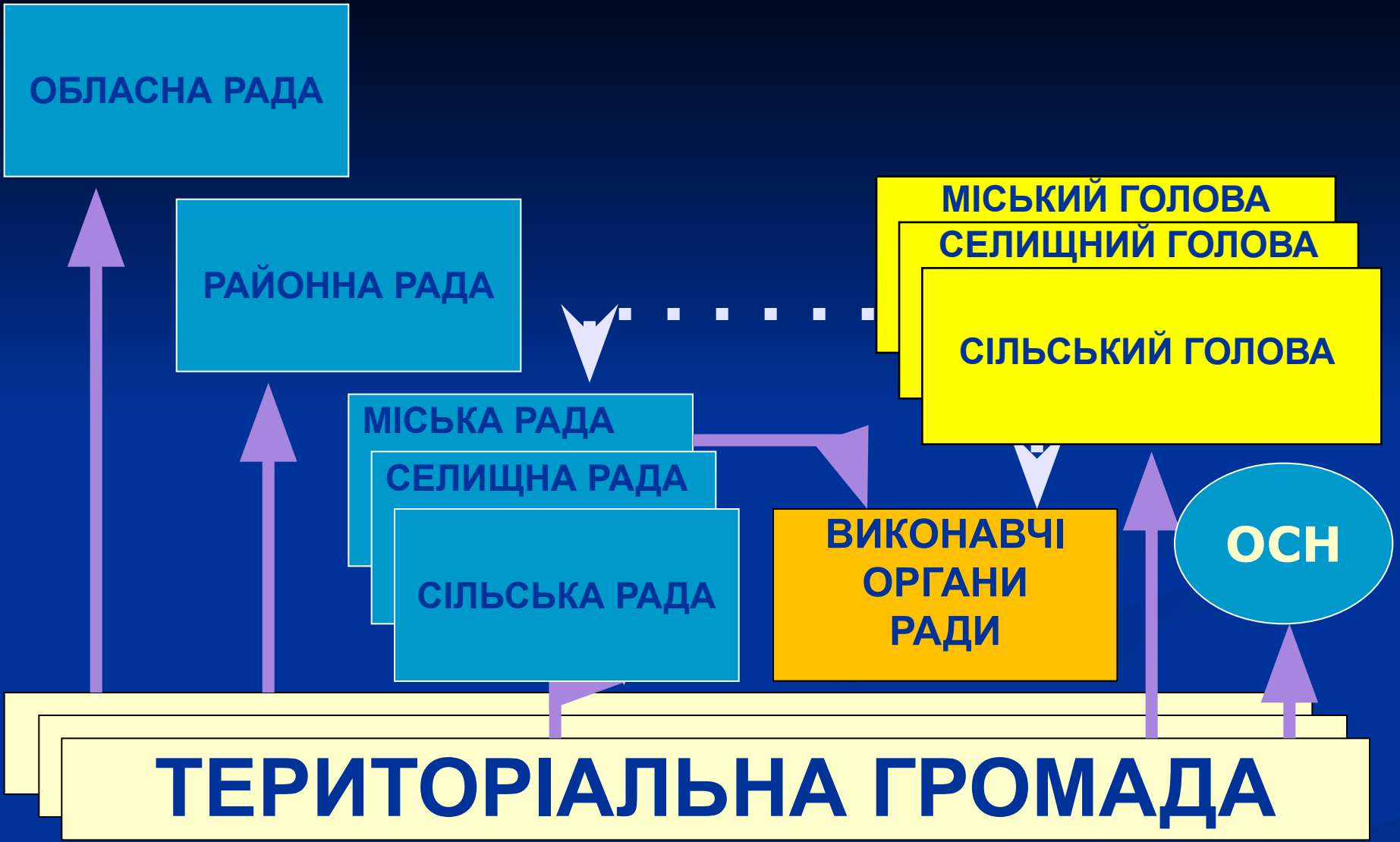
Вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються статутом територіальної громади

РЕГЛАМЕНТ МІСЦЕВОЇ РАДИ

Затверджується виключно на пленарному засіданні місцевої ради не пізніш як на другій сесії

Визначає:

- порядок скликання сесії ради;
- порядок підготовки і розгляду питань;
- порядок прийняття рішення ради про затвердження порядку денного сесії;
- порядок роботи сесії;
- інші процедурні питання;
- перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій;
- порядок створення депутатських фракцій та всі питання організації діяльності депутатських груп та фракцій.

Система місцевого самоврядування України

- ➡ Обрання
- ➡ Керівництво

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Загальний склад **сільської, селищної ради** обирається за **мажоритарною системою відносної більшості** в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія відповідно села, селища

Загальний склад **обласної, районної, міської чи районної в місті ради** обирається за **пропорційною виборчою системою** в багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками місцевих організацій політичних партій із закріпленням кандидатів за територіальними виборчими округами, на які поділяється багатомандатний виборчий округ

Сільський чи селищний голова, а також **міський голова** міста з чисельністю населення менше 90 тис. осіб обирається за **мажоритарною системою відносної більшості**.

Міський голова з чисельністю населення 90 тис. осіб чи більше обирається **мажоритарною системою абсолютної більшості**.

ОРГАНИ МІСЦЕВОЇ РАДИ

Для виконання повноважень ради ("зовнішні" – складаються з посадових осіб місцевого самоврядування):

- сільська, селищна, міська рада – виконавчі органи (перш за все, виконавчий комітет);
- обласна чи районні рада – виконавчий апарат.

Для організації роботи депутатів ("внутрішні" – складаються з депутатів):

- обов'язкові – постійні та тимчасові комісії;
- факультативні – депутатські групи та фракції.

ПОСТІЙНІ КОМІСІЇ МІСЦЕВОЇ РАДИ

Ст. 47 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні"

Мета: вивчення, попередній розгляд та підготовка питань, які належать до відання ради, здійснення контролю за виконанням рішень ради.

Утворення: рада формує склад (обирає голову та членів), інші питання структури комісія вирішує сама (може створювати підготовчі комісії та робочі групи).

Повноваження:

- попередній розгляд проектів та звітів;
- вивчення та підготовка питань, які вносяться на розгляд ради;
- розробка проектів рішень ради та підготовка висновків та рекомендацій;
- попередній розгляд кандидатур.

Рекомендації розглядаються обов'язково.

ТИМЧАСОВІ КОНТРОЛЬНІ КОМІСІЇ РАДИ

Ст. 48 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”

Мета: здійснення контролю з конкретно визначених радою питань, що належать до повноважень місцевого самоврядування.

Утворення: третина депутатів.

Організація діяльності: засідання - закриті.

Припинення:

- остаточне рішення про результати;
- закінчення строку повноважень депутатів.

ДЕПУТАТСЬКІ ГРУПИ

Стт. 25-26 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

Мета: об'єднання зусиль для роботи у виборчих округах

Кількість: не менше п'яти (сільські та селищні ради – не менше трьох)

Організація діяльності: визначаються регламентом місцевої ради

Ліквідація:

- зменшення кількості;
- рішення про саморозпуск;
- закінчення строку.

ДЕПУТАТСЬКІ ФРАКЦІЇ

Ст. 27 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

Утворення: на партійній основі (в сільських та селищних радах – можуть входити позапартійні)

Кількість: законом не встановлено

Обмеження: депутат може входити до складу лише однієї фракції

Організація діяльності: всі питання створення та діяльності визначаються регламентом місцевої ради

ПРАВА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТСЬКИХ ГРУП ТА ФРАКЦІЙ

Ст. 28 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

- пропорційне представництво в усіх комісіях ради (постійних та тимчасових);
- попереднє обговорення кандидатур ВСІХ посадових осіб, яких обирає, призначає чи затверджує рада;
- гарантований виступ на пленарному засіданні з кожного питання порядку денного;
- об'єднання з іншими групами та фракціями.

Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті ради

Закон “Про місцеве самоврядування в Україні” Ст. 51-53:

Виконавчий орган місцевої ради, який координує діяльність інших виконавчих органів цієї ради.

Склад:

- сільський, селищний чи міський голова;
- заступники голови;
- секретар місцевої ради;
- керуючий справами виконкому;
- керівники інших виконавчих органів ради.

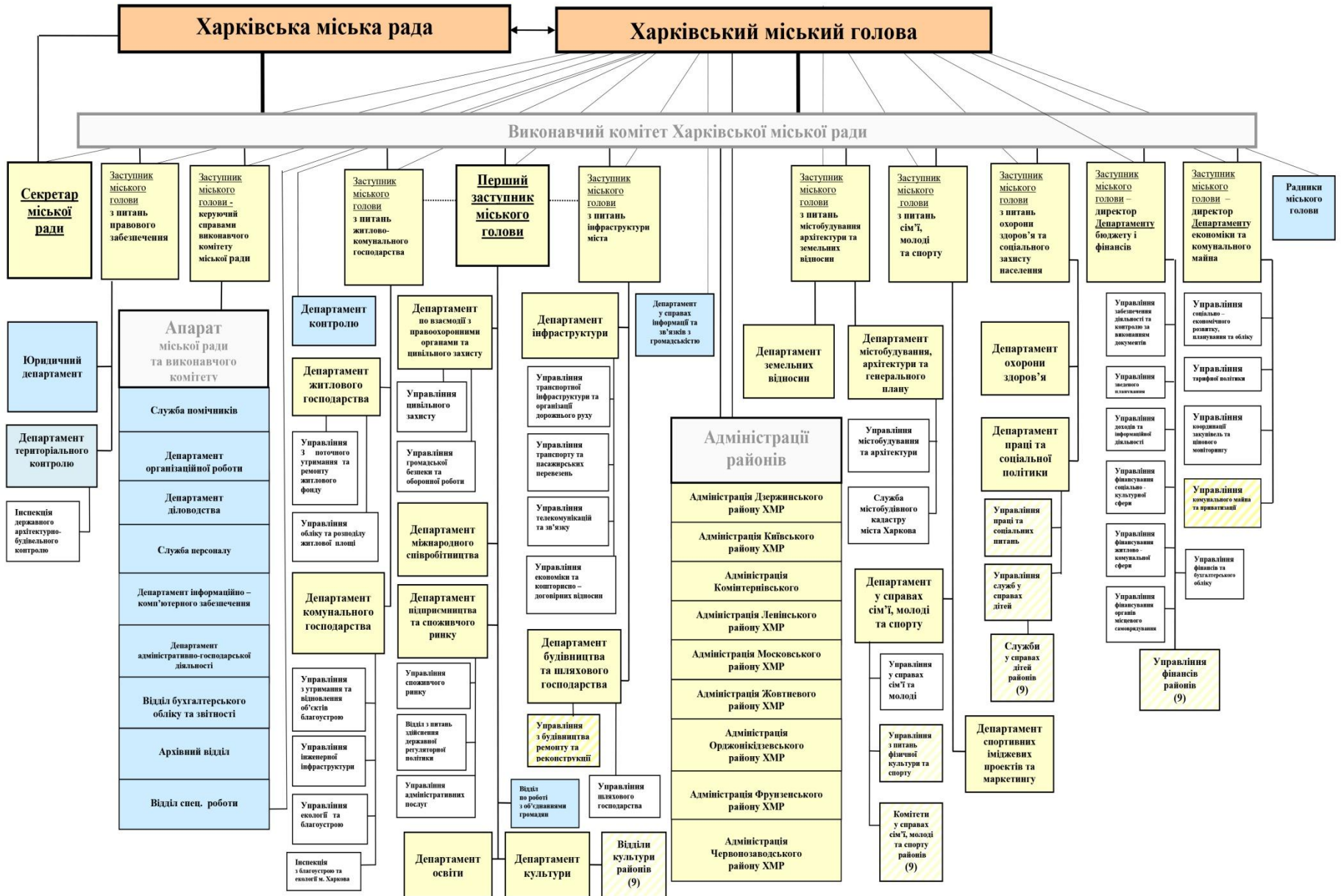
Затверджується місцевою радою за пропозицією голови. До його складу не можуть входити депутати місцевої ради (крім її секретаря).

Основна форма роботи: засідання (скликаються не рідше одного разу на місяць).

Функції:

- попередній розгляд проектів;
- координація діяльності виконавчих органів ради;
- коригування рішень інших виконавчих органів ради.

СХЕМА підпорядкування виконавчих органів Харківської міської ради 7 скликання

Система відносин між головними суб'єктами місцевого самоврядування

СЕСІЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА РОБОТИ МІСЦЕВОЇ РАДИ

Закон “Про місцеве самоврядування в Україні” Ст. 46:

Форма роботи ради – сесія:

- пленарні засідання;
- засідання постійних комісій.

Періодичність: раз на квартал/місяць (попередження за 10 днів)

Ініціатори (за власним бажанням):

- голова;
- 1/3 депутатів від загального складу;
- виконавчий комітет/ місцева державна адміністрація.

Неможливість (або відмова голови): заступник голови/секретар.

Відмова голови та заступника/секретаря (два тижні):

- 1/3 депутатів;
- постійна комісія.

Кворум – більше половини.

Форма проведення – “гласно” (відкрита).

Компетенція органів місцевого самоврядування

Повноваження виконавчих органів міських, селищних та сільських рад

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" Глава 2:

1. Соціально-економічний та культурний розвиток, планування та облік (Ст. 27)
2. Бюджет, фінанси та ціни (Ст. 28)
3. Управління комунальною власністю (Ст. 29)
4. Житлово-комунальне господарство, побутове та торгівельне обслуговування, громадське харчування, транспорт і зв'язок (Ст. 30)
5. Будівництво (Ст. 31)
6. Освіта, охорона здоров'я, культура, фізкультура і спорт (Ст. 32)
7. Регулювання земельних відносин та охорона навколишнього природного середовища (Ст. 33)

Компетенція органів місцевого самоврядування

Повноваження виконавчих органів міських селищних та сільських рад (продовження)

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" Глава 2:

8. Соціальний захист населення (Ст. 34)
9. Зовнішньоекономічна діяльність (Ст. 35)
0. Оборонна робота (Ст. 36)
1. Адміністративно-територіальний устрій (Ст. 37)
2. Забезпечення законності, правопорядку, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян (Ст. 38)
3. Надання безоплатної первинної правової допомоги (Ст. 38-1)
4. Відзначення державними нагородами України (Ст. 39)

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Делеговані повноваження

1. Повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом.

2. Повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ПОВНОВАЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЬКИХ, СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД

ПОВНОВАЖЕННЯ
ВИКОНАВЧИХ
ОРГАНІВ МІСЬКИХ
РАД

```
graph TD; A[ПОВНОВАЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЬКИХ РАД] --> B[100 ВЛАСНИХ]; A --> C[73 ДЕЛЕГОВАНІ (в містах обласного значення – 79)];
```

100 ВЛАСНИХ

73 ДЕЛЕГОВАНІ
(в містах обласного
значення – 79)

ПОВНОВАЖЕННЯ
ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ
СІЛЬСЬКИХ ТА
СЕЛИЩНИХ РАД

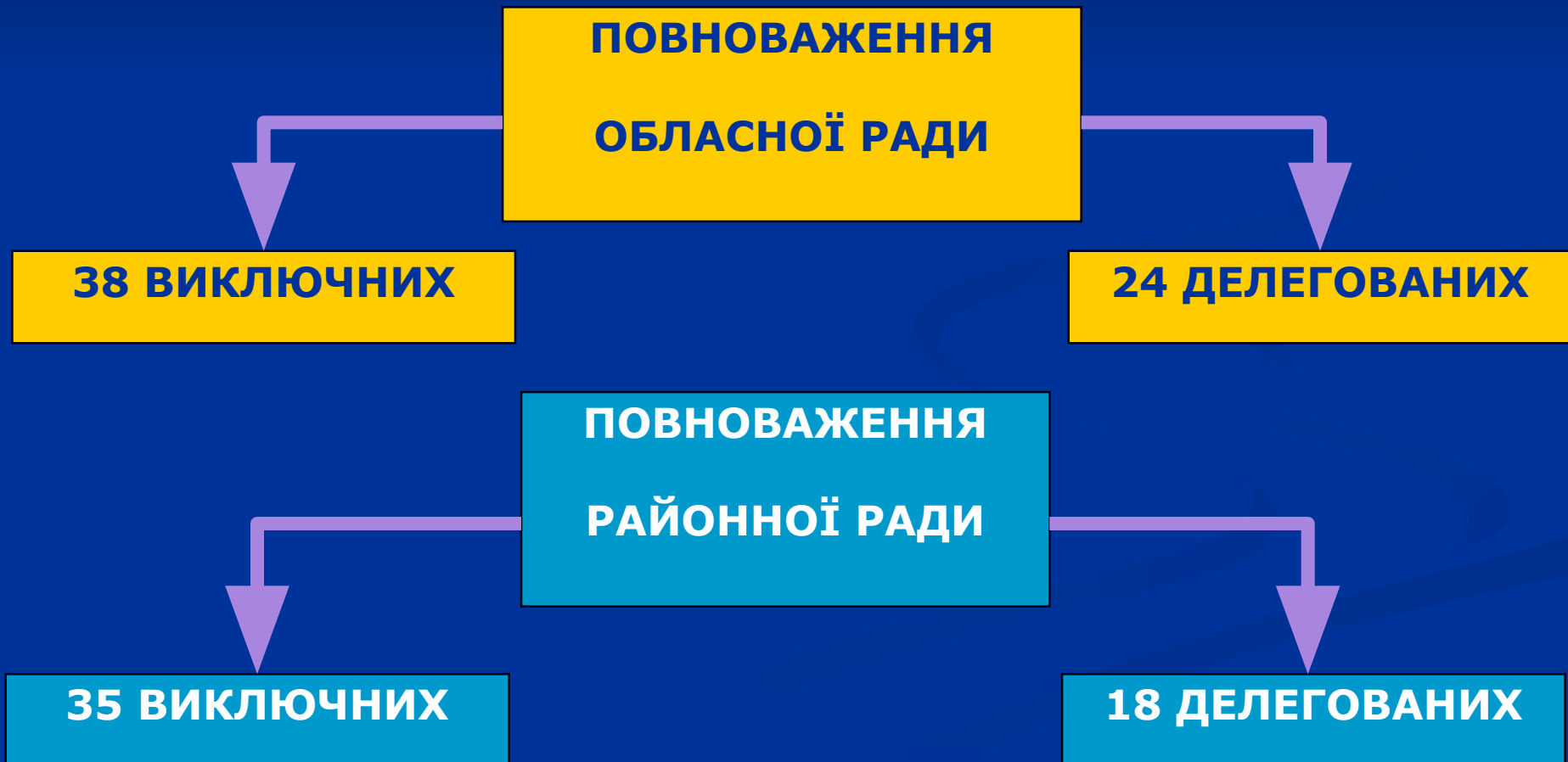
```
graph TD; A[ПОВНОВАЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД] --> B[100 ВЛАСНИХ]; A --> C[74 ДЕЛЕГОВАНІ];
```

100 ВЛАСНИХ

74 ДЕЛЕГОВАНІ

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ПОВНОВАЖЕННЯ ОБЛАСНИХ ТА РАЙОННИХ РАД

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

Виникнення: з моменту офіційного оголошення підсумків виборів

Припинення: в день відкриття першої сесії ради нового скликання.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

1. ПРАВА ТА
ПОВНОВАЖЕННЯ
В РАДІ ТА ЇЇ
ОРГАНАХ

2. ОБОВ'ЯЗКИ В
РАДІ ТА ЇЇ
ОРГАНАХ

3. ПРАВА ТА
ПОВНОВАЖЕННЯ
У ВИБОРЧОМУ
ОКРУЗІ

4. ОБОВ'ЯЗКИ У
ВИБОРЧОМУ
ОКРУЗІ

1. ПРАВА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ В РАДІ ТА ЇЇ ОРГАНАХ

- право ухвального голосу;
- брати участь у роботі будь-якого органу місцевої ради (якщо депутат не входить до складу цього органу – з правом дорадчого голосу);
- пропонувати питання для розгляду їх радою та її органами;
- вносити на розгляд ради та її органів проекти рішень, поправки до них;

1. ПРАВА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ В РАДІ ТА ЇЇ ОРГАНАХ (продовження)

- вносити пропозиції про заслуховування на пленарному засіданні ради звіту чи інформації будь-якого підзвітного органу або посадової особи;
- порушувати в раді та її органах питання про необхідність перевірки підзвітних організацій;
- право звернутися із запитом до керівників ради та її органів;
- знайомитися з будь-якими документами, які зберігаються в органі місцевого самоврядування, та робити виписки, копіювання цих документів.

2. **ОБОВ'ЯЗКИ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ В РАДІ ТА ЇЇ ОРГАНАХ**

- **ВХОДИТИ** до складу однієї з постійних комісій місцевої ради (не розповсюджується на секретаря ради);
- **брати участь** у роботі сесій місцевої ради, засідань органів ради, до складу яких він входить, сприяти виконанню їх рішень;
- **виконувати доручення** ради, її органів, інформувати їх про виконання доручень.

3. ПРАВА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

- звернутися із запитом до керівників організацій незалежно від форм власності;
- мати доступ до засобів масової інформації комунальної форми власності (порядок встановлюється відповідною радою);
- здійснити депутатське звернення, депутатський запит або депутатське запитання;

3. ПРАВА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ (продовження)

- отримати невідкладний прийом керівником будь-якої установи незалежно від форми власності;
- вимагати усунення порушень законності і встановлення правового порядку.

4. ОБОВ'ЯЗКИ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

Постійно:

- підтримувати зв'язок з виборцями;

Періодично:

- звітувати про свою роботу *(не рідше одного разу на рік)*;
- інформувати виборців про роботу місцевої ради та її органів *(не рідше одного разу на півріччя)*;
- вести прийом виборців *(не рідше одного разу на місяць)*;

За потребою:

- брати участь у громадських слуханнях та в організації виконання рішень ради.

ЗВІТУВАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

Не рідше одного разу на рік – **звіт депутата про свою роботу** (строки проведення визначає місцева рада).

Звіт повинен містити відомості про:

- діяльність депутата у раді та в її органах, до яких його обрано;
- роботу депутата у виборчому окрузі;
- прийняті радою та її органами рішення, хід їх виконання;
- особисту участь в обговоренні, прийнятті та в організації виконання рішень ради, її органів а також доручень виборців свого виборчого округу.

ЗВІТУВАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ (продовження)

- місцева рада визначає орієнтовні строки та приймає інші рішення з питань організації проведення звітів депутата;
- не пізніше як за сім днів - депутат місцевої ради повідомляє виборців про час і місце проведення звіту;
- депутат місцевої ради інформує раду та її виконавчі органи про результати обговорення його звіту.

ЗВІТУВАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ (закінчення)

- витрати здійснюються за рахунок місцевого бюджету (у межах затверджених на ці цілі видатків);
- звіти і зустрічі депутатів місцевої ради з виборцями висвітлюються засобами масової інформації;
- місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності зобов'язані сприяти депутатам місцевих рад в організації їх звітів.

ІНСТРУМЕНТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

- депутатське звернення, депутатський запит, депутатське запитання;
- право на невідкладний прийом керівником будь-якої установи незалежно від форми власності;
- вимога усунення порушень законності і встановлення правового порядку.

ДЕПУТАТСЬКІ ЗАПИТИ ТА ЗВЕРНЕННЯ

- депутатське звернення – викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення;
- депутатський запит – підтримана радою вимога депутата місцевої ради з питань, які віднесені до відання ради;
- депутатське запитання – спосіб одержання депутатом місцевої ради інформації або роз'яснення.

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

- депутат має право звернутися із запитом до керівників ради та її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих або зареєстрованих на відповідній території;
- орган або посадова особа, до яких звернено запит, зобов'язані дати усну чи письмову відповідь на запит на сесії ради у строки і в порядку, встановлені радою відповідно до закону;
- за результатами розгляду запиту рада приймає рішення.

ПОМІЧНИКИ-КОНСУЛЬТАНТИ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

Ст. 29-1 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

Призначення на посаду: підбирає сам депутат

Кількість: до п'яти осіб

Вимоги:

- громадянство України;
- обов'язкова загальна середня освіта.

Організація діяльності:

- робота на громадських засадах;
- умови діяльності визначаються Положенням про помічника-консультанта депутата ради.

ПРАВА ПОМІЧНИКА-КОНСУЛЬТАНТА ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

Ст. 29-1 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

- перебувати в приміщенні ради;
- одержувати та відправляти кореспонденцію депутата (відправляти – тільки за дорученням депутата);
- брати участь в організації вивчення громадської думки та потреб територіальної громади;
- користуватися орг.технікою.

ОБОВ'ЯЗКИ ПОМІЧНИКА-КОНСУЛЬТАНТА ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ

Ст. 29-1 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»

- уникати дій, які компрометують депутата;
- вивчати питання та готувати матеріали для здійснення депутатом його повноважень;
- допомагати депутату в організації проведення звітів та зустрічей з виборцями;
- допомагати депутату в розгляді звернень та вирішенні порушених в них питань;
- надавати депутату організаційно-технічну допомогу.

ВІДНОСИНИ МІСЦЕВИХ РАД З ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ

Конституція України Ст.121:

Прокуратура України становить єдину систему, на яку покладаються:

5) нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами

Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1697-VII "Про прокуратуру": ст. 2 "Функції прокуратури" та Розділ IV "Повноваження прокурора з виконання покладених на нього функцій" – аналогічна норма відсутня

ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

<i>Зміст процедури</i>	<i>Процедура демократії</i>
Прийняття рішення	Вибори
	Референдум
Участь у прийнятті рішення	Звернення громадян (<i>пропозиції, скарги та петиції</i>)
	Загальні збори громадян за місцем проживання
	Місцева ініціатива
Звітування	Громадські слухання
	Звітування депутатів

Місцевий референдум

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" Ст. 7

Прийняття територіальною громадою рішення з питання місцевого значення шляхом прямого волевиявлення

*В Україні місцевий референдум є технічно неможливим, оскільки нормативно-правова база місцевого референдуму була ліквідована зі скасуванням **Закону України «Про всеукраїнський та місцевий референдум»***

Загальні збори громадян

- Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" СтСт.1, 8, 80
- Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затверджене Постановою Верховної Ради України від 17 грудня 1993р. №3748-XII

Зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення

- Дозвіл на реорганізацію або ліквідацію діючих комунальних дошкільних навчальних закладів, а також дошкільних навчальних закладів, створених колишніми сільськогосподарськими колективами та державними господарствами;
- Внесення пропозицій щодо питань, що розглядатимуться на пленарному засіданні місцевої ради;
- Самооподаткування;
- Створення ОСН.

Рішення – враховуються органами самоврядування

Порядок проведення визначається законом та статутом територіальної громади

Загальні збори громадян (продовження)

Недоліки правового регулювання проведення загальних зборів:

- обмежене коло потенційних ініціаторів (**Вінниця** – тільки міський голова, **Львів** та **Миколаїв** – тільки органи влади);
- цензура (**Донецьк, Рівне, Сєверодонецьк**);
- завеликий кількісний “прохідний бар’єр” (**Запоріжжя, Кіровоград, Полтава, Харків, Ужгород, Чернівці, Чернігів** – 1/3 населення відповідної території, **Львів** - >10% жителів “внутрішньо міського територіального утворення”);
- багатоетапна процедура (**Суми**)

“Кращі практики”:

- **Івано-Франківськ:** ініціатор скликання – міський голова, міська рада, ОСН, об’єднання громадян та ініціативні групи;
- **Сімферополь:** ініціатор скликання - >1% мешканців відповідної території

Місцева ініціатива

Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” Ст. 9:

Внесення членами територіальної громади на розгляд місцевої ради будь-якого питання, віднесення до відання місцевого самоврядування

Порядок внесення на розгляд ради та оприлюднення результатів розгляду визначається місцевою радою або статутом територіальної громади

Місцева ініціатива (продовження)

Недоліки правового регулювання місцевої ініціативи:

- завеликий кількісний "прохідний бар'єр" (**Івано-Франківськ, Кіровоград, Чернігів** та **Сєверодонецьк** - >10% виборців, **Харків** - > 10 тис. осіб);
- двоступенева процедура подання (**Донецьк** – ініціативна група + загальні збори громадян за місцем проживання);
- ускладнена процедура (**Вінниця, Запоріжжя, Суми** та **Херсон** – фінансове обґрунтування, **Донецьк** та **Одеса** – пояснювальна записка та експертні висновки);
- цензура (**Вінниця** та **Миколаїв** – можливість визнати ініціативу недоцільною)

"Кращі практики":

- **Хмельницький** – загальні збори громадян за місцем проживання в кількості 30 осіб;
- **Черкаси** – ініціативна група в складі 7 осіб повинна впродовж 20 днів зібрати 50 підписів членів громади

Громадські слухання

Закон “Про місцеве самоврядування в Україні” Ст.13:

Зустрічі територіальної громади з депутатами та посадовими особами відповідної ради

Періодичність: не рідше одного разу на рік

Спосіб проведення: заслуховування членами територіальної громади депутатів відповідної ради та її посадових осіб, порушення перед ними питань та внесення пропозицій щодо питань місцевого значення

Результат: пропозиції підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування

Порядок організації визначається **статутом територіальної громади**

Громадські слухання (закінчення)

Недоліки правового регулювання процедури громадських слухань:

- обмежене коло потенційних ініціаторів (**Львів** – тільки посадовці та органи влади, **Івано-Франківськ** – >5% виборців);
- невизначеність щодо обов'язковості скликання (**Луцьк, Житомир, Ужгород, Львів, Полтава, Тернопіль, Хмельницький**);
- двоступенева процедура скликання (**Вінниця, Донецьк, Одеса, Чернігів, Харків**);
- обмеження компетенції (**Чернівці** – заборонені ініціативи, що носять політичний характер);

Кращі практики:

- ініціатива: **Луганськ** – 1 особа;
- обов'язковість скликання: **Харків** та **Черкаси** – “мовчазна згода”;
- право виступати: **Вінниця, Івано-Франківськ, Одеса, Херсон** – всім учасникам;
- участь ініціаторів у розгляді рішень місцевою радою: **Вінниця, Харків, Херсон, Чернігів** – обов'язкова

Громадська експертиза

Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. №976
“Про затвердження Порядку сприяння проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади”

Проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі

Дії органу влади:

після надходження запиту щодо проведення експертизи:

- наказ (розпорядження) про заходи з підготовки матеріалів;
- розміщення інформації про експертизу на веб-сайті;
- надання матеріалів.

після надходження письмових пропозицій:

- розгляд на найближчому засіданні колегії;
- письмова відповідь;
- повідомлення до КМУ

Консультації з громадськістю

Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. №996 “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”

Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики:

1. Щороку – орієнтовний план проведення консультацій з громадськістю.
2. Форми консультацій з громадськістю:
 - безпосередня – публічне громадське обговорення;
 - опосередкована – вивчення громадської думки.

Громадські ради

Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. №996 “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”

Постійно діючий колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган, утворений для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики

Кількісний склад визначається установчими зборами (рейтингове голосування).

Строк повноважень – 2 роки.

Рішення мають рекомендаційний характер і є обов’язковими для розгляду.

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ

Закон України від 2 жовтня 1996 р. №393/96-ВР "Про звернення громадян" (зі змінами від 2 липня 2015 р.) Ст. 23-1:
"Громадяни можуть звернутися до ... органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний веб-сайт органу, якому вона адресована ... Вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються статутом територіальної громади"

**Немає щастя без свободи,
свободи без самоврядування,
самоврядування - без
конституційності,
конституційності - без моралі,
й жодного з цих великих благ -
без сталості й ладу**

Клінтон Росистор